

קידושין סה

משה שווערד

1. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן קפה

... הנהגה דפשיטא לחכמי"ל בכמה דוכתי' דשוויל' נפשה חד"א = חתיכה דאיסורה = פליגי בטעם הדבר [1] י"א מטעם נדר והאומר פתח פתוח מצאתי אלו הי' אומר הרי אשתי עלי כסוטה אינה נאסרת דבעי' מתפיס בדבר הנדור ולא בדבר האסור אבל באמרו הרי היא סוטה והוא יודע בעצמו שלא מצא פתח פתוח רק אמר כן מצאתי כדי שתהיה סוטה עליו הרי נאסרה כסוטה דאורייתא שאין לנדר זה היתר ולפ"ז מי שאינו בקי בפתח פתוח וטעה ואמר פ"פ = פתח פתוח = מצאתי ושוב נודע לו שטעה שוב אין כאן אפי' נדר בטעות שהרי לא נדר כלל דוקא אי ידע שפתח' סתום ואמר פתח פתוח הוי נדר ולא זולת זה ולפ"ז אפי' בינו לבין עצמו נמי אסור בה שכבר נדר אך י"א אין נדר דבעי' מתפיס בדבר הנדור דוקא [2] אלא מטעם הודאת בע"ד = בעל דין = כמאה עדים דמו שהרי הודה שפ"פ מצא וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד בלי אמתלא הראוי' ולפ"ז שאנו אין מניחין אותה להיות עמה מ"מ הוא והיא שיודעים ששקר ענה ולא מצאו פ"פ מותרים זה עם זה בסתר או אולי אסור משום כל מה שאסרו חכמים מפני מראית עין אפי' בחדרי חדרים אסור אבל מעיקר הדין בודאי מותרים זע"ז ואם אחר ההודאה אומר שטעה אם הוא דבר שאפשר ורגיל לטעות בו מהני ג"כ דהרי בהודאת בע"ד לפני ב"ד כשהודה בעצמו בלי תביעה נאמן שוב לומר טעיתי כמ"ש ש"ך חו"מ סי' פ"א סס"ק נ"ו ד"ה העולה מזה וכו' ואפי' בתבעו והודה בב"ד או שאמר אתם עדי דלא מצי למימר טעיתי מ"מ ע"ש בש"ך סס"ק ס"א כמה כרכורים כרכרו בזה וכולי האי ...

2. ספר תרומת הכרי | סימן א' ד"ה ואת אשר | [3]

עלי למילך חללא חדלאה צב"ד דוחקא וכמו סכחנתי ע"כ כאלא לסעכ"ד
עלחא הדחא ולומר דחולאה צפני עדים סוף עשורה שרי חנפטי חזיכא
דליקורא וכמו האסא סאערה ח"א סאקורא לסעכא חאסי כאלא סוסין
חוטו לסוליא חס ללו עשורה כאלעסה חללא כיון סלפטי דצרי' הי' חקורא
להכסא חללי' חיל סיסח ידענת סאענת ססיל ח"א חף סכל סעולס
סחקי' חוחה צפטי' חיל לבג' עלמה חקורא לסעכא ולכן גם סצ"ד יטלן
לסוף חוחה סללא סכסא ועס"ס נמי גבי עמון סאערה צפני עדים ססוף
סייב לחצירו ונחא חף סלחן חטו עאלעיס לו ססוף סייב ח"צ סוסין חוטו
לסלס כיון ססוף חומר ססוף ידע סחייב לחצירו חוטו סוסין חוטו לסוליא
סצולה עס"י כי גול נמי חקורא סוף כסלח חקורא חגל סדלח צפני
צ"ד חיל עשורה כאלעסה כדלפ"י לס עכי סוף זס ועס"י ססלקתי צן
סדלח צפני צ"ד ססוף עשורה כאלעסה וצן חדלח צפני עדים ססוף
עשורה שרי חנפטי' חזיכא דליקורא יס להעיר כחם סענח חללא סלחן
כאן עקונו חל"ה עוד חסעף יי סכסס צענן זס:

3. ספר שערים מצויינים בהלכה

השתמש בלשון נדר. ובשער המלך (אישות פ"ט הט"ו) הביא תשו' מהר"י באסאן (סי' פ) שנסתפק בזה, אם הוא מדין נדר אע"פ שאינו ממש כמו נדר, דהרי לא מהני בזה שאלה לחכם להתיר כמו נדר, או אפשר שהוא מדין הודאת בעל דין. ונכדי משה יחיאל ט"ב העיר לי מדברי הקצה"ח (סי' לר סק"ד) שכתב, שהוא מכח הודאת בעל דין, ועי' ברש"י להלן (ע"ב ד"ה הודאת בעל דין) ובדברינו שם.

4. ספר דבר יעקב

ג] האומר לאשה קדשתך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה - פירש"י משום דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא.
המל"מ [אישות ט-טו] מסתפק היכא דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא ויש עדים המכחישים אותו, האם לדידיה שרי. ומביא המל"מ תשובת מהריב"ל

5. דף על הדף קידושין דף סה עמוד א

במשנה: האומר לאשה קדשתך והיא אומרת לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו. ופירש רש"י, 'הוא אסור בקרובותיה - דשוניהו עליה חתיכה דאיסורא בהודאתו'.

בשו"ת הרמ"א (סי' ב) דן לגבי אשה שהיתה מפלת תדיר בחודש השמיני, וחששה שזה משום עין הרע, עד שפעם אחת בתחילת העיבור אמרה שטמאה היא, כדי להסתיר את דבר עיבורה, ונשאל האם מותרת לבעלה, או שנאמר דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא ואסורה עליו.

בתשובתו נוטה להקל מצד שיש לה אמתלא לדבריה, שאמרה כן כדי להסיר עין הרע, והוכיח שמועיל אמתלא. מיצחק אבינו עם רבקה אשתו בשנותו את טעמו לפני אבימלך שאמר עליה אחותי היא ושימש עמה בסתר, שנאמר (בראשית כו, ח) 'וישקף אבימלך בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו', ומבואר, דאף על פי שהוחזקה לכולם באחותו, ואחותו אסורה לבני נח, מכל מקום היה מותר לשמש עמה, מאחר שהיה לו אמתלא.

בכלי חמדה (תולדות, ד) הביא את דברי הרמ"א וכתב, דבאופן זה אין צריך כלל להגיע לאמתלא, דכיון ששניהם יודעים האמת, וידועים שהיא מותרת לו, אין לאסרה עליו אף בלא אמתלא.

אמנם סייג את דבריו, דדבר זה תלוי בחקירה המפורסמת בגדר הדין של שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא, דאם נאמר שהוא מצד הודאת בעל דין, אם כן באופן זה אנו יודעים שאין הודאתו מכוונת, וכלל לא אסר על עצמו, אבל אם נאמר כדעת המהר"י באסאן שהוא מצד נדר, אם כן אפילו אם באמת זה שקר, מכל מקום ללא אמתלא אסורה מצד נדר.

6. ספר דבר יעקב

ד] היא אומרת קידשתני והוא אומר לא קדשתך הוא מותר בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו - הלחם משנה [אישות ט-טו] מקשה למה קתני שהיא אסורה רק בקרוביו, הרי היא אשת איש שאסורה לכל העולם. וליכא למימר שמירי שהוא נתן לה גט, דאז הוא אסור בקרובותיה כמש"כ המ"מ [וכ"כ רד"ה ומותר].
השער המלך [שם] מתרץ לפי שיטת המרדכי שסובר שאם ביקשוהו לתת גט אינו נאסר בקרובותיה,

אבל מרש"י והמ"מ מוכח יס"ל שנאסר בקרובותיה ולדבריהם הדרה קושיה.
ומתרץ השעה"מ וכן תירץ הקרבן נתנאל [אות ו] דמירי אם מת המקדש שאז היא אסורה בקרוביו, ומילתא דפסיקא קתני דלעולם אסורה בקרוביו.
היד דוד מביא דהבתי כהונה תירץ שאגב דקתני הוא אסור בקרובותיה קתני היא אסורה בקרוביו. וכ"כ הרש"ש [סה: ד"ה הכא].

7. תוספות מסכת קידושין דף סה עמוד א

ואם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה - מכאן יש להוכיח דאלמנה מן האירוסין יש לה כתובה ואפילו לא כתב דהא מסתמא הכא מירי דלא כתב לה דאי כתב לה א"כ מאי מבקשין שייך למימר הכא אלא ש"מ דמירי הכא דלא כתב לה כתובה ואפ"ה קאמר

כופין אותו ליתן כתובה ובפרק הכותב (כתובות פט): דבעי אלמנה מן האירוסין יש לה כתובה או אין לה כתובה היה יכול להוכיח מהכא אבל לא רצה שהרי לא רצה להוכיח מהאמוראין כי אם מן המשנה.

8. ספר דבר יעקב

ט] בא"ד – מכאן יש להוכיח דאלמנה מן האירוסין יש לה כתובה וכו' – וכן כתב רש"י [ד"ה ואב] וארוסה יש לה כתובה.
הרמב"ן והרשב"א מביאים דהגאונים הסכימו שאין כתיבה לארוסה. וכן פוסק הרמב"ם [אישות י-יא] והשו"ע [סימן נה-ו].
והראיה מסוגין דוחים הראשונים בכמה אופנים.
א. הרמב"ן והרשב"א והר"ן דוחים דכאן מיירי במקום שכותבים כתובה קודם קידושין, שאז אין ראייה מהכתובה שהיה אירוסין כמבואר בגמ' [לעיל ג].

9. ספר דבר יעקב

יא] בעו מיניה מרב יהודה שניהם מודים מהו אין ולא ורפיא בידיה – אין לפרש שהספק היה אם בכלל בעינן עדים לקיומי, דא"כ יהיה ספק גם אם האיש והאישה מודים שהיה קידושין [ואף דכלפי אחרים לא תועיל הודאתם מ"מ הם שיוודעים האמת צריכים לחשוש לקידושין] גם ללא עד אחד, אלא על כרחך צריך לפחות עד אחד לקיומי [כמש"כ רד"ה ואי]. אלא הספק האם בעדות לקיומי סגי בעד אחד, דכיון שעד אחד מהני לחייב שבועה, יש ספק האם מהני לקיומי בעדות דבר שבערה. ויש בזה ג' ביאורים.

א. האבני נזר [סימן רלא-יג וסימן תעא] מבאר צדדי הספק האם עד אחד הוי כשנים כל זמן שלא הכחישוהו. ומבאר האבני"ז שזה כוונת רש"י [ד"ה ואי] שכתב שהרי קם לשבועה. ולכאורה קשה מה ענין שבועה לכאן שהוי עדות באיסורים, אלא כוונתו דכל זמן שהבעלים לא נשבעו נגד העד ולא הכחישוהו הוי כמו שנים לחייב ממון, ולכן מהני גם בעדות דבר שבערה לקיומי היכא דאינו מוכחש. [ומש"כ רד"ה נה, דהרי הימניה הכוונה כיון שאינו מכחיש העד לכן מהני עד אחד לקיומי]. וכע"ז מבאר החזו"א [סימן ס-א].

ב. הנ"ב [תנינא סימן עה ד"ה ולכן] והחת"ס [אה"ע ח"א ס"ס פב] מבארים, כשם שבממון מי שאומר נאמן עלי אבא או שאר עד אחד הרי זה קיבלו עליו להאמינו כשנים, ה"נ כאן מיירי שהאיש והאישה ייחדו עד אחד לראות הקידושין, וכיון שקיבלוהו עליהם כשנים יש ספק האם מהני בתור עדות לקיומי. וזה כוונת רש"י [ד"ה מהו] שכתב דהרי הימניה, כלומר קיבלו והימניה כמו שנים. ומש"כ בגמ' שניהם מודים מהו, היינו שמודים שייחדו את העד אחד להיות עד על הקידושין.
ויוצא נ"מ בין הפירושים היכא דייחדו שני עדים לראות קידושין ואח"כ התברר שהאחד היה פסול והיה רק עד כשר אחד שראה הקידושין. לפי האבני"ז גם בזה יהיה ספק האם קידושין בעד אחד מהני. ולפי הנ"ב אין כאן ספק כיון שלא ייחדו העד אחד להיות כשנים. הרמ"א [סימן מב-ב] כתב שלפי מ"ד שהמקדש בעד אחד הוי ששים לקידושין, ה"ה אם

10. חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף סה עמוד א

דבית שמאי סברי לא אמרינן בהא הן הן עידי ייחוד הן הן עידי ביאה. [I] פי' דלא חיישינן לביאה, אבל בעלמא במקדש בפירוש בביאה בעדי ייחוד סגי. [II] ובית הלל סברי דבהא נמי חיישינן לביאה וצריכה גט דודאי לדעת קדושין בעל וכמפרש דמי דאין אדם עושה עם אשתו שגירש בעילת זנות, מה שאין כן בבא על הפנויה דעלמא אפילו בפני עדים זהתם אדם עושה בעילת זנות ואינה צריכה גט, ושלא כדעת מקצת הגאונים ז"ל וכדכתיבנא במסכת גיטין.

11. רמב"ם יד החזקה הלכות גירושין פרק ג

(יז) המגרש את אשתו וחזר ובעלה בפני עדים קודם שתנשא לאחר בין שגירשה מן הנשואין בין מן האירוסין הואיל ואשתו היתה הרי זו בחזקת שהחזירה ולשם קידושין בעל לא לשם זנות ואפילו ראו אותו שנתן לה מעות שחזקה היא שאין אדם עושה בעילתו באשתו בעילת זנות והרי בידו לעשותה בעילת מצוה לפיכך הרי זו בחזקת מקודשת קידושי ודאי וצריכה ממנו גט שני: (יח) נתייחד עמה בפני עדים והוא שיהיו שני העדים כאחד אם היתה מגורשת מן הנשואין חוששין לה שמא נבעלה והן הן עידי ייחוד הן הן עידי ביאה שכל המקדש בביאה אינו צריך לבעול בפני עדים אלא יתייחד בפניהן ויבעול כמו שבארנו לפיכך צריכה גט מספק והרי היא ספק מקודשת ואם היתה מגורשת מן האירוסין אין חוששין לה שהרי אין לכו גס בה: (יט) הורו מקצת הגאונים שכל אשה שתבעל בפני עדים צריכה גט חזקה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והגדילו והוסיפו בדבר זה שעלה על דעתם עד שהורו שמי שיש לו בן משפחתו חוששין לו ולא תתייבם אשתו שמא שחרר שפחתו ואחר כך בא עליה ויש מי שהורה שודאי שחרר שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכל הדברים האלו רחוקים הם בעיני עד מאד מדרכי ההוראה ואין ראוי לסמוך עליהן שלא אמרו חכמים חזקה זו אלא באשתו שגירשה בלבד או במקדש על תנאי ובעל סתם שהרי היא אשתו ובאשתו הוא שחזקתו שאינו עושה בעילתו בעילת זנות עד שיפרש שהיא בעילת זנות או שיפרש שעל תנאי הוא בועל אבל בשאר הנשים הרי כל זונה בחזקת שבעל לשם זנות עד שיפרש שהוא לשם קדושין ואין צריך לומר בשפחה או בגויה שאינה בת קדושין שאין חוששין להן כלל והרי הבן מהן בחזקת גוי ועבד עד שיודע בודאי שנשתחררה אמו או נתגיירה.

12. ספר דבר יעקב

✓ והנה בביאור הך חזקה דאין אדם עושה בעילתו בעילתו זנות, היה אפשר לומר שהוי חזקה דלא שביק היתירא ועבד איסורא, וכן מבאר השאג"א [הובא בתשובת בית אפרים סימן מב], ולפ"ז גם בפנויה שייך חזקה זו, וכתב האו"ש [גירו' ייט] שזה סברת המקצת גאונים. והרא"ש בגיטין כתב הטעם דכיון שהיתה אשתו אימר נתחרטו על הגירושין, ולכן הוי סברא כשהיתה אשתו, ולא בפנויה. וכתב האו"ש שזה סברת הרמב"ם, וכתב האו"ש נ"מ אם היתה נדה, דאם הסברא משום שלא עביד איסורא, הא קמן שעביד איסורא [כמש"כ הרדב"ז הנ"ל אות ב], אבל לפי הרא"ש והרמב"ם שהטעם אינו משום חומר האיסור אלא משום שנתחרט על הגירושין, א"כ גם אם היא נדה שייך הסברא שהתחרט ורצונו לחזור ולהתקשר אליה.

13. ספר דבר יעקב

ב. הפוסקים דנו לגבי נישואין אזרחיים, דהיינו איש ואשה שחיים ביחד ונרשמו כנשואים במשרדים האזרחיים, האם דינם כנשואים ע"פ ההלכה. לפי פשטות דברי הרמב"ם מי שבא על הפנויה אין הסברא של אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, אלא דכתב הריב"ש [סימן ו' הובא בקצרה במל"מ גירו' י-יט] דאפשר שה"מ אם בא עליה דרך מקרה, אבל אם גר איתה ביחד בקביעות, י"ל שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. והריב"ש דן שאפשר לומר להפך, שאם רואים שאינו רוצה לקדשה כדת משה וישראל, גם לפי הגאונים תולים שעושה בעילת זנות, וכך מסיק הריב"ש.

השו"ע [סימן קמט-ו] מביא דברי הריב"ש שפסק, איש ואשה שנישאו זה לזה בחוקות הגוים אע"פ שמתיחדים זה עם זה בכל יום, אין חוששין להם משום קידושין. וכ"פ הרמ"א [סימן כו-א].

וכתבו המהר"ם שיק [אה"ע סימן כא] והבית יצחק [אה"ע סימן כט-י] שלפי הריב"ש נישואין אזרחיים אינם נישואין וא"צ גט. וכ"פ הבית אפרים [אה"ע סו"ס מב] בשם השאג"א, והמנחת אליעזר [ח"ג סימן יב] והאחיעזר [סימן ל]. לעומתם פסקו הצפנת פענח [סימן כו] והמלמד להועיל [סימן כ] דיש להחמיר ולהצריך גט. ובמי שאינה שומרת

הלכות נדה יש עוד סניף להקל ע"פ הרדב"ז [כ"כ החלקת יעקב ח"א סימן א].

האגרות משה [אה"ע סימן עה] מיקל היכא דא"א להשיג גט, להתירה ללא גט במקום עיגון.

14. מרומי שדה מסכת קידושין דף סה עמוד ב

זה אומר זו אשתי וזה עבדי כו'. וקשה למאי תני כאן זה עבדי שאינו נוגע לשום פסק שבבריייתא. ונראה דקמ"ל דאין צריכים שחרור, ולא כמו בגט. והטעם דאסור להחזיק אדם לעבד, ומשו"ה מעמידים על ד"ת.

15. ספר דבר יעקב

יב] והכא הכי קאמר צריכה שני גיטין כדי לגבות כתובתה מן החבילה – השיטה ומהר"י בירב מביאים דהראב"ד מסתפק האם גובה כתובה אחת או שני כתובות.

16. שו"ע אבן העזר - סימן מב

(ב) המקדש שלא בעדים, ואפילו בעד אחד, אינם קדושין. ואפילו שניהם מודים בדבר ואפילו קדשה בפני עד אחד ואחר כך קידשה בפני עד אחר, זה שלא בפני זה, אינה מקודשת: הגה - ויש מחמירים אם מקדש לפני עד אחד (טור בשם סמ"ג) אם שניהם מודים; אבל אם אחד מכחיש העד, אין לחוש (כך מפרש הרשב"ץ לדעת הסמ"ג). ובמקום עיגון ודוחק, יש לסמוך אדברי המקילין. ואין חילוק בין אומר העד שנתקדשה לפניו לבד, או שאומר שנתקדשה לפני שנים והוא לבד ראה, והאחרים אומרים שלא ראו (ב"י וכן משמע בתשובת הרשב"א). וכן אם קידש לפני שנים, והאחד מהם קרוב, הוי כמקדש לפני עד אחד. וע' לקמן סימן מ"ז סעיף ג':

מחמירין, והיינו כר"פ, וכבר כתב בתשו' הרשב"א (ח"א סי' תתנו) שהסמ"ג יחידאה הוא, וכל הפוסקים חלקו עליו, ולית דחש לה. ועי' במרדכי (סי' תקלד) שהביא בשם הרא"ם שיש להחמיר, וטעמו כיון דבסוף הסוגיא להלן (ע"ב) קאמר, מאי הוה עלה, ר"כ אמר אין חוששין, ור"פ אמר חוששין, וכיון שלא הכריע בגמ' אח"כ, ע"כ ראוי להחמיר. אבל הרמב"ם (אישות פ"ד ה"ו) ובה"ג ור"ח והרשב"א והסמ"ק והב"י והראב"ן (סי' סד) ונכדו הראב"ה (סי' תתנג) כתבו, דבשום אופן אין חוששין, ועי' בהגהות מיימוני' ובלחם משנה. ועי' בהגה' מרדכי (סי' תקלז) דלא בעי גט אפי' לחומרא. וכדבריו כתב בתשו' מהר"ם מרוטנברג (סי' קלג) ומובא גם בתשו' הרשב"א (שם).

וע"ע בתשו' התשב"ץ (ח"א סי' קל) דנראה דרב פפא דאמר חוששין, מדרבנן קאמר, וכיון דרבנן הוא פסקינן לקולא ככל ספיקא דרבנן, וכש"כ היכא דאיכא למימר העמידה על חזקתה דפנויה היתה ופנויה היא, ואפי' תימא דחוששין מדאורייתא קאמר, כיון דאמר "חוששין" משמע דמספקא ליה, וכיון דמספקא ליה, ולרב כהנא פשיטא ליה דאין חוששין, לא שבקינן מאי דפשיטא ליה לר"כ משום מאי דמספקא ליה לרב פפא כו'. וע"ע בדברינו להלן (ע"ב ד"ה מאי הוה עלה).

ועי' בשו"ע (אהע"ז סי' מב ס"ב) המקדש שלא בעדים אפי' בע"א אינם קידושין, ואפי' שניהם מודים בדבר. ועי' כביאור הגר"א (סק"ח) דכולהו אמוראי ס"ל כך לבר ר"פ, ורב כהנא בתראה הוא, וכן רב אשי קיבל דבריו, אבל הרמ"א והטור בשם הסמ"ג כתבו שיש

עדים לקיומי דבר דבר מממון, הרי בממון עצמו אין צריך עדים לקיומי, והמעשה מתקיים ללא עדים דלא אברו סהדי אלא לשקרי כדאמר להלן. עוד מקשים הנו"ב והאו"ש דקרא גבי דבר טבערות מיירי גבי זנות שנא' כי מצא בה ערות דבר, ושם בעינן עדים רק לברורי, דלא שייך בזנות עדות לקיומי.

טז מה דעתך דילפת דבר דבר מממון - מקשים האחרונים [הקה"ח [סימן רמא-א] והנוב"ת [סימן עה ד"ה ועוד] והפנ"י [ד"ה א"ל] והאו"ש [אישות ט-טז] איך אפשר ללמוד שצריך בקידושין

א. הנו"ב מתרץ שכך קיבלו חכמים דקרא שכתוב גבי דבר שבערוה קאי לענין שצריך בקידושין עדות לקיומו וילפינן מעדות ממון שהיו לברורי.

ג. הקה"ח מתרץ שבאמת גם בממון בעינין עדות לקיומו, שנא' ע"פ שנים עדים יקום דבר, והטעם שצריך עדות לקיומו זה כדי שאח"כ יהיה עדות לברורי, אלא שבממון כיון שהודאת בע"ד כמאה עדים דמי, ממילא הבע"ד עצמו שרואה את המעשה הרי הוא עצמו כעדים לקיום הדבר, וא"כ יש בכל קנין ממון בע"ד שרואה ויכול אח"כ להודות ואז יהיה עדות לברורי, אבל בדבר שבערוה לא מהני הודאת בע"ד כיון שחב לאחרים.

19. ספר דבר יעקב

כדן אמר אביי אמר לו עד אחד אכלת הלב והלה שותק נאמן - א. נחלקו הראשונים בביאור דברי אביי.

שיטת הרמב"ן, הרשב"א והריטב"א ותורי"ד שהיו נאמנות מצד עד אחד נאמן באיסורים. שיטת התוס', וכ"כ הראשונים בשם ר"ת, דאין הנאמנות מצד העד אלא כיון שהעד העיד לפניו והוא שתק הוי שתיקה כהודאה, כלומר ואיכא שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא.

הראשונים מקשים על ר"ת דלשון נאמן משמע שהעד נאמן, ולפי ר"ת הול"ל חייב קרבן. והא דקאמר אביי והלה שותק, מפרשים הראשונים [הרמב"ן ותורי"ד] שבא לאפוקי אם הלה מכחיש העד, שאז הוי עד אחד בהכחשה, דגם הבעל דבר יכול להכחיש העד אחד [עיין לעיל בהג' הב"ח אות ב].

ונו"מ בין השיטות היכא דהבעל דבר אומר שאינו יודע, דלפי הראשונים נאמן העד אחד לחייב קרבן, ולפי ר"ת א"א לחייבו כיון דליכא הודאה.

ובשיטת רש"י, כתב הר"ן שדברי רש"י מטיין לשיטת ר"ת. והתורי"ד כתב שלשון רש"י א"א לפרש אלא כמו ר"ת, וראיתו מרש"י להן [סו. ד"ה וצריכא] שכתב שטעמא דכולהו מיטום שתיקה כהודאה.

אמנם לשון רש"י כאן [ד"ה נאמן] שכתב נאמן העד, משמע כמו הרמב"ן שהוי מצד נאמנות העד. וגם מסוף דברי רש"י שכתב ולא שיודעוהו אחרים והוא מכחיש, משמע שאם אומר איני יודע חייב קרבן, וזה כמו שיטת הרמב"ן. ועיין להלן סו. אות ג.

20. ספר שערים מצויינים בהלכה

אמר לו עד אחד נטמאו טהרותיך והלה שותק
כו'. ע"י בתוס' שיש ג' דינים בזה,
(א) דבר שהוא בידו, (ב) דבר שאינו בידו,
(ג) דבר שהיה בידו ועתה אינו בידו. והרא"ש
במס' גיטין (פ"ה סי' ח) חושב י"ד דינים בענין
נאמנות עי"ש. וע"י בשו"ע ובנו"כ (יו"ד סי'
קכז).

והפירוש בהא דבידו, לרש"י ור"ת
והרשב"א היינו שבידו לטמא, והרא"ש

והמרדכי פירשו שנתנו בידו לשמרו, והנפ"מ
דלרש"י וסייעתו הוא מטעם מגו, ולהרא"ש
והמרדכי הוא מטעם דהוי כבעליו. ונמזה יהא
נפ"מ לדינא, כגון שאמר לחבירו על יין מבושל
שלו שנתנסך קודם שנתבשל, דהשתא ליכא
עוד מגו, ומ"מ היה בידו קודם הבישול והיה
כבעליו ונאמן מטעם זה, ע"י בש"ך (שם
סק"א).

21. דף על הדף קידושין דף סה עמוד ב

בגמ': המקדש בעד אחד וכו' אין חוששין לקידושין וכו' הכא קא חייב לאחריני.

מסופר שהצדיק המפורסם רבי חיים מצאנז התפרסם בצעירותו לעילוי גדול, כאשר הגיע לגיל השידוכין הגיע שמעו אל הגאון
המפורסם רבינו ברוך תאומים פרנקל בעל ברוך טעם, חשק הגאון רבינו ברוך בעילוי הצעיר שיהיה חתן לבתו, אחר ששוחח עמו בכל
הש"ס ויצא מן הכלים בראותו שהעילוי הצעיר שולט בש"ס כולו, אמר לעילוי הצעיר שברצונו לשאול אותו עוד שאלה אחת קטנה, אנו
יודעים שהמקדש בלא עדים אין חוששין לקדושין, מעתה כיצד יתפרש דברי מדרש רבה בפר' בראשית שם נאמר, כי אחר שהקב"ה
יצר את חוה מצלעו של האדם, הביא הקב"ה את האשה אל האדם וצווה עליו לקדש את חוה והקב"ה שמח בשמחת הנשואין של אדם
וחוה, שאל הברוך טעם, הרי אדם קידש את חוה בלא עדים והמקדש בלא עדים אין חוששים לקדושין.

ענה לו העילוי הצעיר בתוך כדי דבור, הרי הגמ' שואלת שהודאת בע"ד תעזור גם היא בקדושין, ומדוע הודאת בעל דין אינה עוזרת,
הרי זה משום שחב לאחריני, שהוא נאסר בקרובותיה והיא נאסרת בקרוביו, אבל אדם וחוה שהיו האנשים היחידים בעולם, לא היה
לקדושין שלהם גדר של חב לאחריני ולכן יכול אדם לקדש את חוה בלי עדים. עכ"ד ודפח"ח.